

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 20 (3608) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 28 КАСТРЫЧНІКА, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**Асвечаны
любоўю
родны кут**
Стар. 3

**Так сэрца
беларускае
пяе**
Стар. 5

**У роднай
хаце —
увесь Сусвет**
Стар. 7

ПРЫЯРЫТЭТЫ

Трансфармацыя свядомасці

Як будзе развівацца беларуская ІТ-сфера ў бліжэйшы час і на перспектыву? Зацікаўленая размова пра гэта ішла на нарадзе ў Прэзідэнта.

Пенсіянерка з Лагойшчыны не хавае здзіўлення. Днямі пачула, што ў краіне ствараецца электронны ўрад. І калі мы наведалься да яе ў госці, Раіса Цімафееўна, накрыўшы стол, паціху выпытвае: то як жа гэта будзе?.. Няўжо электроніка ва Урадзе й чыноўнікаў заменіць?

А між тым і сапраўды сярод пытанняў, што абмяркоўваліся ў Прэзідэнта, было й пра электронны ўрад. Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што працы ў ІТ-тэматыцы яшчэ многа. “Якраз таму ў пяцігадовай праграме сацыяльна-эканамічнага развіцця інфарматызацыя выдзелена як адзін з прыярытэтаў, — падкрэсліў ён. — Пакуль у гэтым кірунку пахваліцца асабліва няма чым. Хоць на пятым Усебеларускім народным сходзе была пастаўлена задача: да 2020 года стварыць паўнацэнны электронны ўрад”.

Вядома ж, любыя змены ў жыцці немагчымыя без зменаў у нашай свядомасці. Ну нек звякліся ж продкі з тым, што “наступалі” цягнікі, аэрапланы, электрычнасць, радыё, тэлебачанне... Так і “лічбу” варта прыняць. Зразумець: без яе — ніяк. Па вялікім рахунку, гаварылі на той нарадзе пра лічбавую трансфармацыю грамадства. Пры тым патрэбна глыбокая трансфармацыя свядомасці людзей. Каб не хавалі галаву ў пясок пад наступам гаджэтаў, сэрвісаў, банкінгаў,

Нарада па развіцці лічбавай сферы ў Прэзідэнта

біткойнаў — адаптаваліся да іх. Прывучаліся ва ўсім разбірацца: што называецца, плаваць у моры сучасных ІТ-тэхналогій. Прычым з карысцю, радасцю, задавальненнем.

Нарада стала працягам красавіцкай сустрэчы Прэзідэнта з прадстаўнікамі ІТ-сферы ў Парку высокіх тэхналогій. Што маем па выніках? Будзе створана ў краіне першая ІТ-ВНУ. І можа з’явіцца магчымасць перавучаць спецыялістаў для ІТ-сферы за кошт крэдытаў Парка высокіх тэхналогій. Хочаш добра зарабіць? Вучыся, трансфармуй свядомасць. Дарэчы, і Міністэрства сувязі ды інфарматызацыі

трансфармуецца: яму надаюць паўнамоцтвы па дзяржрэгуляванні лічбавай сферы, яно “будзе займацца развіццём лічбавізацыі”, удакладніў першы намеснік Прэм’ер-міністра Аляксандр Турчын. Гэта як адказ на прапанову ІТ-супольнасці аб стварэнні ў краіне асобнага міністэрства лічбавай эканомікі.

Што да адукацыі, то і рэзідэнты ПТВ значна павялічаць яе падтрымку. Цікавыя, “стратэгічныя” прапановы на гэты конт ёсць у аднаго з рэзідэнтаў — кампаніі “Сакрамент ІТ”. Нядаўна мы гутарылі з яе дырэктарам. “Каб стабільна развівалася Беларусь на блі-

жэйшыя гадоў 30, варта супольна выпрацоўваць галоўныя прынцыпы, “магістралі” руху ў эканоміцы, сацыяльным жыцці, — лічыць Валеры Ягораў. — На мой погляд, найперш заслугоўваюць увагі адукацыя (пра што і гаварылі на нарадзе), культура (без яе няма народа...), навука, інавацыйныя тэхналогіі, экалогія. Пад “рэйкі” пяці “магістральных шляхоў прагрэсу” падкладзем моцныя “шпалы”: нацыянальныя праекты. Яны фінансуюцца дзяржавай па прыярытэтным прынцыпе. Фінансаванне, рэалізацыю праектаў могуць весці і прыватныя кампаніі, але ўзгоднена з дзяржавай. Для ўсіх арганізацый, асоб, якія “будуюць магістралі”, дзяржава стварае асаблівыя падатковыя ўмовы (аналагічныя ўмовам ПВТ). Хто колькі інвеставаў “у магістраль” — таму такая сума выключаецца з падатку на прыбытак. А каб паўдзельнічаць у праекце, кампанія падае заяўку, праходзіць яе экспертыза на спецыялізаваным экспертным савеце”.

Дарэчы. Зяць збіраецца ўжо сёлета падарыць Раісе Цімафееўне камп’ютар. Спадзяемся, яна сама пагугліць-пачытае, што такое электронны ўрад. Бо трансфармаваць жа свядомасць варта не толькі тым дзяржчыноўнікам — кожнаму з нас.

Іван Ждановіч

ВЕСТКІ

Міру — кніжныя сустрэчы

На 20 чэрвеня 2020 года прымеркаваны фэст “Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку”

Традыцыя правядзення імпрэзы пакладзена сёлета: кнігавыдаўцы, пісьменнікі, навукоўцы, чытачы сустракаліся ў Міры 15 чэрвеня. Фэст на тэрыторыі старажытнага замка ладзіўся ўпершыню. Акцэнт быў на знаёмстве з асветніцкай, гістарычнай, краязнаўчай літаратурай. Прэзентацыі, аўтограф-сесіі, дыскусіі за круглым сталом — усё было цікава!

Міністэрства інфармацыі, Карэліцкі райвыканкам (гарадскі пасёлак Мір — на той тэрыторыі), Гродзенскі аблвыканкам рыхтуюць праграму наступнага фэсту. І, зразумела, чакаюць ініцыятыў ад беларускіх кнігавыдаўцоў, арганізатараў кніжнага гандлю розных форм уласнасці. Ды й беларусаў замежжа.

З Мірам, Карэліччынай звязаны імёны многіх вядомых паэтаў, празаікаў Гродзеншчыны, Беларусі.

“Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку” — добрая нагода ўспомніць пра народнага пісьменніка Янку Брыля, славутага літаратуразнаўца Уладзіміра Калесніка, паэтаў Рамана Тармолу-Мірскага, Волгу Іпатаву, публіцыстаў, мемуарыстаў, празаікаў Самуіла Маскевіча, Саламона Маймана, Яўгена Крамка, Уладзіміра Навумовіча, Анатоля Жука, Серафіма Андраюка...

Інфармацыйны фэст зробіць Сталічнае тэлебачанне, а таксама друкаваныя СМІ.

Сяргей Шычко

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Таленты ўсе — у Даўгаўпілсе!

На “Беларускім кірмашы” ў горадзе на Дзвіне-Даўгае адшумеў вясёлы панадворак, зладжаны супляменнікамі з чатырох краін

З поўным аншлагам прайшоў наш IX Міжнародны фестываль народнай культуры “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” — тое было 4 кастрычніка. Паў-

дзельнічалі ў свяце беларускія творчыя калектывы ды асобныя таленты з Латвіі, Літвы, Эстоніі, Беларусі. Культурны форум прайшоў пад знакам 20-годдзя Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры (ЦБК), а тэмай гала-канцэрта стаў вясёлы панадворак.

Па традыцыі наш кірмаш ладзім штогод увосень: калі з палёў і агародаў прыбраны ўраджай ды паўсюдна праводзяцца кірмашы. Задуманы фэст дзеля таго, каб зберагаць і пашыраць беларускую культурную спадчыну, народныя традыцыі, падтрымліваць таленты. За дзевяць гадоў фестываль набыў пазітыўны імідж, мае заслужаны аўтарытэт у прыхільнікаў. Вось і сёлета задоўга да пачатку гала-канцэрта ў фае Палаца

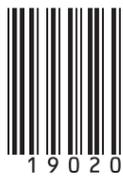
культуры было ажыўлена й шматлюдна. Госці-гледачы збіраліся вакол прэзентацыйных сталоў. А там шмат усяго цікавага! Рамесніцы з беларускага Браслава, напрыклад, прадстаўлялі вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ды паказвалі, як што робіцца. Побач дзяліліся досведам гаспадыні-агародніцы: паказвалі плён сваёй працы, давалі пакаштаваць смачныя варэнні ды салаты-марынады. А хто прынёс на кірмаш, падарыў ЦБК якую кнігу на беларускай мове ці пра Беларусь — атрымліваў за тое фірмовы фэст-сувенір “Гузлік шчасця”, тут жа мог знаёміцца з рэкламнымі й турбуклетамамі пра Беларусь. Юныя наведнікі асвойвалі азы беларускай выцінанкі, клеілі паштоўкі ды размалёўвалі, рабілі

На кірмашы выступае дуэт “Спадкі”

лялькі-абярэгі. Быў у фае другога паверха й майстар-клас па беларускіх народных танцах. → Стар. 6

ISSN 0439-3619

9 770439 361003 1 9 0 2 0

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

Прыйсці. Пабачыць. Дакрануцца.

Факсімільнае выданне Берасцейскай Бібліі — знакавая падзея ў сённяшнім жыцці Беларусі, моцна спалучаная са слаўнай гісторыяй Бацькаўшчыны

З гадамі разумееш глыбокі сэнс вядомага выслоўя: гісторыю пішуць пераможцы. І таму найвялікшую каштоўнасць маюць у сённяшнім часе, а таксама для будучыні, далейшага развіцця народа неаспрэчныя сведчання ранейшых дасягненняў нашых продкаў. Якраз тое, што “напісана пяром” ці выдрукавана ў старых кнігах. Сведчання, якія ну ніяк не перапішаш. І знакамітая Берасцейская Біблія, што пабачыла свет у Берасці (цяпер Брэст) у 1563 годзе — адна з такіх нацыянальных каштоўнасцяў. Пра гісторыю стварэння, праект па сёлетнім яе факсімільным перавыданні мы пісалі (“Велічнасць Берасцейскай Бібліі” — ГР, 13.09.2019), цяпер — крыху развагаў у працяг важнае тэмы.

Па-рознаму можна інтэрпрэтаваць тое, што было ў даўнія часы. Не сакрэт: кожны з народаў змагаецца на гістарычным шляху за сваё месца пад сонцам. А дзе змаганні — там, вядома ж, не толькі ружы: там і бітвы, войны, кроў. Ахвяры, героі, перамогі, паразы — усё тое можа бачыцца нам пад рознымі ракурсамі, калі глядзець на даўнія падзеі, як кажуць, з розных бакоў барыкад. І спробы “рэвізаваць” вынікі Другой сусветнай вайны — таму сведчанне. А колькі цяпер супярэчлівых меркаванняў вакол асобы Кастуся Каліноўскага! Яны актыўна фармулююцца ў сувязі з тым, што ў Вільнюсе знойдзены парэшткі кіраўніка знакамітага паўстання ды ў лістападзе чакаецца іх перазахаваць. Хто ён: герой ці дзяржаўны злачынца, сапраўды варты пятлі? Нікавата мне, скажу шчыра, бачыць на адной з вокладак кнігі па гісторыі “Белой Русі”, выдадзенай у Расіі ў 2016 годзе, побач з выявамі святой Еўфрасініі Полацкай, Пятра Машэрава і... партрэт віленскага генерал-губернатора Міхаіла Мураўёва-вешальніка. Таго самага, што адправіў Кастуся Каліноўскага на эшафот...

Між тым Міністр замежных спраў Уладзімір Макей у часе нядаўняй працяглай гутаркі з журналістамі адзначна заявіў, што “Каліноўскі на-

лежыць гісторыі Беларусі. І Каліноўскі, і Касцюшка, і Дамейка — усё яны належаць нашай гісторыі. Не трэба падводзіць старыя палітычныя матывы, звязаныя з гэтымі імёнамі, сёння”. А старыя матывы — гэта, пэўна ж, пра тое, што ўсе тры вядомыя сыноў Беларусі былі паўстанцамі, таму для тагачаснай Расійскай імперыі — адзначна дзяржаўнымі злачынцамі. Дарэчы, вось які яшчэ ёсць гістарычны парадокс “у тэму”: Юзаф Каліноўскі (аднафамілец, паплечнік Кастуся) у 1860–63 гадах жыў якраз у Брэсце (асвячоным Берасцейскай Бібліяй...), служыў інжынерам у Брэсцкай фартэцыі. Далучыўся да паўстання 1863–64 гадоў, за што і быў яму вынесены смяротны прысуд: расстрэл. Потым пакаранне замянілі на 10 гадоўсылкі ў Сібір. Сёння ж каталіцкі свет ведае таго былога злачынцу-выгнанніка як манаха-кармеліта, святога Рафала Каліноўскага. Як там у Бібліі: “Апошнія стануць першымі”...

Берасцейская Біблія — кніжны шэдэўр эпохі Адраджэння, сведчанне вялікай духоўнай моцы беларусаў. Звернем увагу: выйшла кніга ў ВКЛ у 1563 годзе, на 1500 аркушах! Цікава, што ў той жа час у Маскве Іван Фёдарав (даследчыкі цяпер знайшлі аргументы на карысць таго, што Іван быў сынам Фёдара з беларускага шляхецкага роду Рагоза, які жыў на Вілейшчыне) стварыў друкарню ды разам з вучнямі цэлы год друкаваў першую кнігу “Апостол” (“Деянния и Послания Апостолов”). Было ў ёй 267 аркушаў, пабачыла свет 1 сакавіка 1564-га — той год і лічыцца пачаткам рускага кнігадрукавання. Цяпер да Берасцейскай Бібліі, вядома ж, пабольшала грамадскае ўвагі. Яе факсімільнае выданне было прадстаўлена 19 верасня і ў Міністэрстве замежных спраў — на пасяджэнні Камісіі па выяўленні, вяртанні, сумесным выкарыстанні ды ўвядзенні ў наву-

ковы й культурны ўжытак культурных каштоўнасцяў, якія знаходзяцца за межамі Беларусі. Праект гэты, разам з факсімільным узнаўленнем першага “Буквара”, спецыялісты назвалі адным з удалых прыкладаў вяртання культурнай спадчыны ў грамадскую свядомасць. А пра дзейнасць бібліятэкі па вяртанні кніжных помнікаў у грамадскі ўжытак распавёў намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, каардынатар праектаў факсімільных выданняў Алесь Суша — ён жа і сябар названай Камісіі.

Заслугоўвае павагі, што выхад саліднага факсімільнага выдання справа не закончылася. Мы бачылі, як на пачатку верасня арыгінал Берасцейскай Бібліі ўрачыста быў падараваны гораду над Бугам — з рук Прэзідэнта. Цыкл імпрэзаў “Берасцейская Біблія: адкрыты дотык” Нацыянальная бібліятэка Беларусі распачала напрыканцы верасня — а ў верасні і пабачыла кніга свет. Цяпер у бібліятэцы праходзяць “сустрэчы з Берасцейскай Бібліяй” рознага фармату — каб як мага больш людзей пабачылі шэдэўр, змагі адчуць ягоную энергетыку. Наведнікі маюць унікальную нагоду пагартаць факсімільнае выданне Берасцейскай Бібліі, больш даведацца пра яе. У прыватнасці, 10 кастрычніка ў Музеі кнігі НББ адкрылася выстава “Выхад з ценю: невядомы арыгінал Берасцейскай Бібліі”. На ёй прадстаўлены ўнікальны асобнік з прыватнай калекцыі, які раней не экспанаваўся. У сховішчах свету фіксуецца каля 130 асобнікаў выдання, з іх адзінкі — у Беларусі.

Нядаўна сябар газеты Алесь Суша пабываў з факсімільным узнаўленнем Берасцейскай Бібліі на Франкфурцкім кніжным кірмашы (16–20 кастрычніка), найвялікім у свеце. Напісаў нам: “У мяне такое адчуванне: Берасцейская Біблія стала галоўнай рызніцай беларускага стэнду і адным з найарыгінальных выданняў на ўсім кірмашы. Літаральна кожны яго наведнік, яшчэ здалёк пабачыўшы нашае выданне, прыпыняў хаду, падыходзіў да стэнда, пачынаў гартаць старонкі кнігі, часам пабойваючыся да іх дакранацца, задаваў пытанні, рабіў сэлфі з кнігай... Бясспрэчна, многія людзі, нават калі раней пра Беларусь мала што ведалі, праз такую кнігу пакінуць у сваёй памяці яркі вобраз нашай краіны”. Дарэчы, у Франкфурце дэманстраваліся два асобнікі факсімільнага выдання. Адзін паказала таварыства “Белкніга” на нацыянальным стэндзе, другі прадставілі ў павільёне рэдкіх і мастацкіх кніг на стэндзе Выдавецкага дому “Сегмент”, які выконваў заказ Нацыянальнай бібліятэкі на выраб пераплёту для факсімільнага выдання.

Намеснік Міністра замежных спраў Андрэй Дапкюнас (справа) з ініцыятарам і каардынатарам факсімільнага выдання Алесем Сушам

СА СТУЖКІ НАВІН

Viva Куба!

Першы Прэзідэнт Кубы Мігель Марыя Дыяс-Канель Бермудэс выбраў Беларусь у якасці адной з краін для свайго першага замежнага візіту, і гэта ёсць знак прыярытэтнасці супрацоўніцтва. Пра тое гаварылася на сустрэчы Прэзідэнтаў Беларусі ды Кубы ў Палацы Незалежнасці. Як заявіў Аляксандр Лукашэнка, Беларусь для Кубы заўсёды будзе надзейным і адданым сябрам, у кіраўніцтваў краін ёсць выразная палітычная воля працягваць канструктыўнае і ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва. Цяпер выпрацаваны сумесныя рашэнні для значнага развіцця гандлёвых адносін. Куба зацікаўлена ў развіцці супрацы з Беларуссю па розных кірунках, у прыватнасці, мае патрэбу ў беларускіх тэхналогіях, прадукцыі. Пра тое казаў кубінскі лідар. Прэзідэнты ў сумеснай заяве пацвердзілі саюзніцкі характар дачыненняў паміж краінамі. Дакумент падпісаны па выніках праведзеных у Мінску афіцыйных перамоваў.

Дарэчы, Аляксандр Лукашэнка асабіста прыводзіў у аэрапорт высокага кубінскага госця, калі завяршыўся ягоны афіцыйны візіт у Беларусь. Дзякуючы там за гасціннасць, Мігель Марыя Дыяс-Канель Бермудэс не стрымліваў эмоцый:

“У мяне такое адчуванне, што мы з вамі знаёмыя ўжо шмат гадоў. Гэта для нас сардэчны візіт. У мяне заўсёды будуць самыя цёплыя ўспаміны пра яго. Я перакананы, што ён стане вяхой у нашых адносінах”.

Беларусы-навасёлы ў Нур-Султане

Новы комплекс будынкаў Амбулсады Беларусі ўрачыста быў адкрыты ў Нур-Султане 24 кастрычніка, напярэдадні афіцыйнага візіту Прэзідэнта Беларусі ў Казахстан. СМІ паведамляюць, што ўчастак для ўзвядзення будынкаў беларускай дыпмісіі там выдзелілі яшчэ ў маі 2012 года на ўмовах доўгатэрміновай арэнды: на

49 гадоў. Такую ж па плошчы тэрыторыю Беларусь прадаставіла Казахстану ў Мінску. Комплекс — гэта як адміністрацыйны будынак так і жылыя дамы: дзесяць кватэр з двума гасцінічнымі нумарамі. Ёсць падземны паркінг, рэзідэнцыя Амбулсара.

Цяпер беларуская Амбулсада пераехала з вуліцы Кенесары, 35 на праспект Кашкарбаева, у так званы дыпламатычны квартал. Там размешчаны дыпмісіі ЗША, Рэспублікі Карэя, рэзідэнцыя расійскага Пасла, узводзяцца іншыя. Аб’ект, праект якога распрацавалі беларускія архітэктары, менш чым за паўтары гады ўзвяла казахстанская кампанія “Базис”. Пры будаўніцтве выкарыстоўвалі беларускія матэрыялы, абсталяванне.

Берасцейская Біблія на Франкфурцкім кніжным кірмашы

Іван Іванаў

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

ДОБРЫЯ ЛЮДЗІ

Асвечаны любоўю родны кут

Дыпламат Міхаіл Аляксейчык даўно марыў адрадзіць разбураны храм у родных мясцінах — і гэтай восенню ўжо асвяцілі праваслаўную капліцу-храм Святой пакутніцы Таццяны ў пасёлку Мар’іна

Супляменнікі ў Польшчы, пэўна ж, памятаюць: Міхаіл Васілевіч нямала й плённа працаваў на пасадзе Генеральнага консула Беларусі ў Гданьску й Беластоку. А родны кут яго — Мар’іна Горка, пад Мінскам. Якраз там працаваў хірургам у раённай бальніцы былы франтавік, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны Васіль Аляксейчык, калі ў яго сям’і ў 1948-м годзе нарадзіўся сын. Добры прыклад бацькоў-працаўнікоў сам па сабе выхоўваў хлопца: ён і вучыўся паспяхова, і спортам займаўся. Прышоў час — адслужыў тры гады на флоце, вярнуўся, працаваў настаўнікам фізкультуры ў 2-й сярэдняй школе. Потым — педінтэтут, і праца ўжо ў Віцебску. Так і склаўся кар’ера: працавітага, спартыўнага, прывучанага да парадку маладога чалавека накіравалі вучыцца ў Маскву. Закончыў Міхаіл Аляксейчык Вышэйшую школу дыпламаты, быў прызначаны віцэ-консулам СССР у польскім Шчэціне. “А калі Саветскі Саюз спыніў сваё існаванне, то вярнуўся ў Беларусь, — пісала пра земляка райгазета “Пухавіцкія навіны”. — Папрацаваў у Гандлёва-прамысловай палаце, а ў хуткім часе быў прызначаны консулам Рэспублікі Беларусь у Польшчы”.

Ніякі жыццёвы досвед, як бачым, чалавеку не лішні. Можна ўспомніць шэраг публікацый пра справы беларусаў Польшчы ў нашай газеце, у якіх добрым словам гздалася падтрымка іх з боку дыпламата. Міхаіл Аляксейчык успамінае той час з цеплынёй, бо сустракаў па той бок Буга родных па духу людзей. Шмат увагі надаваў пашырэнню беларускай мовы ў тых мясцінах (бо яна ж там і родная для многіх), спрыяў выданню духоўна-асветніцкіх кніжак для дзяцей і дарослых на беларускай мове. Сам жа ён ішоў да веры доўга, і на тым шляху якраз Беласток, далучэнне да традыцый праваслаўнай Польшчы вельмі паўплывалі на ягоную свядомасць. Як вядома, у тым рэгіёне краіны-суседкі жыве нямала этнічных беларусаў, якія застаюцца ў праваслаўнай веры. Праз польскіх сяброў пачынаўся рух “дыпламата савецкай закваскі” да праваслаўя. Па сло-

М. Аляксейчык ля капліцы-храма Святой пакутніцы Таццяны

вах Міхаіла Васілевіча, “шмат чаго адкрылася” для яго ў жыцці пасля паломніцтва на Святую гару Афон у 2010 годзе. Захацелася зрабіць нешта значнае для ўмацавання веры, духоўнасці ў родным краі, а потым “асвяціла жыццё” ідэя: узвесці капліцу ў гонар Святой Таццяны (так, дарэчы, завуць ягоную жонку). Імя й падказала: храм варта ўзвесці там, дзе ёсць студэнцкая моладзь. З Афона, дарэчы, у 2010-м быў прывезены краевугольны камень для капліцы-храма. А што ідзе ён правільным шляхам — тое стала зразумела, калі дыпламат знайшоў падтрымку задуме ў кіраўнікоў Мар’інагорскага аграрна-тэхнічнага каледжа, жыхароў Мар’іна. Да таго ж ён даведаўся: у савецкі час, у 1939-м годзе быў узарваны храм на Мар’інай Гары — то належыць яго адрадзіць.

Праваслаўную капліцу-храм Святой пакутніцы Таццяны ў пасёлку Мар’іна ўзводзілі, як кажуць, “всем миром”: да праекта далучылася шмат людзей.

Задуму падтрымаў дабрачынны першага Пухавіцкага дабрачынна, настаяльнік кафедральнага сабора ў гонар Святога дабравернага князя Аляксандра Неўскага протаіерэй Аляксандр Цалкоў. Дабраславенне на будаўніцтва даў тагачасны Мітрапаліт Філарэт. “Справай свайго жыцця ўзвядзенне капліцы-храма зрабіў і Васіль Усцінчык, які шмат гадоў працаваў дырэктарам Мар’інагорскага аграрна-тэхнічнага каледжа, — чытаем у тэксце журналісткі “Пухавіцкія навіны” Наталлі Пархомчык. — Верным памочнікам у пачэснай справе стаў яго намеснік па выхаваўчай рабоце Аляксандр Дзямідзюк. Падключыўся да працы й Дзяніс Зубенка, які змяніў Васіля Васілевіча на пасадзе дырэктара. Тут, як і ў любой справе, патрэбна была каманда, якая ўзяла б на сябе асноўныя клопаты па прыцягненні спонсараў, арганізацыі будаўніцтва. І яна склалася”.

Калі на пачатку кастрычніка новы храм асвячаўся, згад-

валі: паспрыяў, калі рабіўся праект храма, Валеры Чаканаў (ён тады працаваў дырэктарам таварыства “Мінскметрапраект”. Значную спонсарскую дапамогу аказалі ўладальнік кампаніі “Шатэ-М Плюс” Канстанцін Шавель, прэзідэнт савета ўласнікаў фірмы “Пронар” (Польшча) Сяргей Мартынюк, старшыня Беларускай натарыяльнай палаты Наталля Барысенка. Вядомы беларускі майстар Аляксей Хацкевіч стварыў іканастанас для храма. Райгазета паведамляе: пакуль ішло будаўніцтва, было надрукавана шмат ікон, кніг пра святую Таццяну, іншай духоўнай літаратуры. Дапамогу ў гэтай справе аказваў заснавальнік і дырэктар праваслаўнага выдавецтва “Братчык” (Польшча) Марк Якімоў. Зрэшты, імёны тых, хто зрабіў унёсак у добрую справу, можна доўга называць. Ініцыятары ўзвядзення капліцы-храма шчыра дзякавалі ўсім, хто ахвяраваў грошы, працаваў на будаўніцтве, добраўпарадкаванні.

А між тым і сёння ёсць дзе прыкладзі сілы ахвочым падтрымаць праект. Міхаіл Аляксейчык удакладніў: з часам вокны капліцы-храма ўпрыгожаць вітражы, прадоўжыцца добраўпарадкаванне наваколля. Дарэчы, гэта першы такі ў Беларусі будынак на тэрыторыі сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы. Святая Таццяна, як вядома, нябесная заступніца вучнёўскай моладзі. Так што ёсць надзея: маладыя людзі будуць прыходзіць у храм, узведзены ў яго гонар, па духоўную падтрымку.

Чын асвячэння капліцы-храма здзейсніў епіскап Барысаўскі й Мар’інагорскі Венямін, там прайшла Боская літургія. Пасля яе ўладыка ўручыў епархіяльныя медалі “Мар’інагорскай іконы Прасвятой Багародзіцы” другой ступені Міхаілу Аляксейчыку і Васілю Усцінчыку: яны зрабілі найбольшы ўнёсак у справу. Многія з тых, хто ім актыўна дапамагаў, адзначаны граматамі, атрымалі “Пасведчанне ўдзельніка будаўніцтва капліцы-храма Святой пакутніцы Таццяны”. Ёсць у іх ліку й прадстаўнікі Польшчы, бо ўзвядзенне капліцы-храма стала справай інтэрнацыянальнай.

Рыгор Гарэшка

ЗЕМЛЯКІ

Урок літаратуры на Бацькаўшчыне

Вядомы беларускі паэт з Латвіі Станіслаў Валодзька правёў цікавы ўрок у адной са школ Астраўца

Спатканне даўніх і новых сяброў са славутым земляком адбылося з добрае нагоды: у выдавецтвах Латвіі ды Беларусі апошнім часам выйшла некалькі новых кніг Станіслава Валодзькі. Кніжкі адрасаваны як дарослым, так і дзецям. Да таго ж запісана ўжо некалькі кампакт-дыскаў песень на словы Станіслава Віктаравіча. Таму натуральна, што сваімі творчымі здабыткамі за апошні час таленавіты ўраджэнец Астравеччыны захацеў падзяліцца з землякамі, а таксама перадаць кнігі, кампакт-дыскі цэнтральнай раённай бібліятэцы. А бібліятэкары Ірына Чаркіна ды Наталля Ачарэтава тым часам вырашылі яшчэ раз пазнаёміць астраўчан, і найперш моладзь, з творчасцю паэта. Бо, пагадзіцеся, адна справа — прачытаць верш у кнізе, і зусім іншая — пачуць яго з вуснаў аўтара. Тое ж тычыцца й песень: жывое выкананне даносіць закладзеную ў іх энергетыку да слухачоў так, нібыта сам аўтар дзеліцца з імі патаемным.

Падарунак Станіславу ўручае Ірына Шляхтун

Сустрэчу зладзілі ў актавай зале астравецкай СШ № 2. На імпрэзе гучалі вершы ў выкананні аўтара й вучняў школы. А песні на вершы Станіслава Валодзькі выконвалі астравецкі кампазітар і спявак Аляксандр Якіменка ды сябры паэта па славянскіх суполках з Латвіі: муж і жонка Яўген Пашкевіч і Лідзія Знотыяна. У цэплай, сяброўскай атмасферы ўзгадвалі не толькі біяграфію паэта, але й дарагія сэрцу яго мясціны, людзей з Астравеччыны. “Сёння ў нас атрымаўся цудоўны ўрок роднай мовы й патрыятызму”, — сказала на заканчэнне імпрэзы старшыня райсавета ветэранаў Ірына Шляхтун. Тое будзе спадзяванца, што гэты ўрок засвоілі найперш тыя, каму ён прызначаўся — школьнікі. Што будзе ўзгарацца ў іх сэрцах з гадамі ўсё мацней тая любоў да роднага краю, роднага слова, якая працінае ўсю творчасць Станіслава Валодзькі.

Ніна Рыбік,

супрацоўніца рэдакцыі газеты “Астравецкая праўда”.

Фота аўтара.

ПАМЯЦЬ

У Беларускай дзяржкансерваторыі прайшоў канцэрт, прысвечаны памяці спевака Якава Навуменкі

Абаяльны, таленавіты, вясёлы, энергічны... Такім памята-

А песні яго жывуць

юць свайго куміра прыхільнікі таленту Якава Навуменкі. Народны артыст Беларусі, спявак і кампазітар даваў канцэрты, выступаў на розных пляцоўках не толькі ў Беларусі, яе сталічных залах ці ў аддаленых райцэнтрах, але і ў замежжы. Быў адным з найвядомых, запатрабаваных артыстаў беларускай эстрады. Паслухайце-паглядзіце відэазапісы, што ёсць у інтэрнэце. Які непаўторны тэмбр голасу, што за сцэнічная харызма! Усе мы любілі яго мі-

лагучныя, дзівосныя песні. Чакалі яго выступленняў. А летам 2012-га з Севастопаля, дзе спявак быў на адпачынку, прыйшла чорная вестка: трагічна загінуў. Быў забіты. Кажуць, так склаліся абставіны...

“Успамінаючы Якава Навуменку” — так называлася мемарыяльная вечарына, якая 22 кастрычніка прайшла ў Вялікай канцэртнай зале Белдзяржфілармоніі. Як вядома, у апошнія 5 гадоў артыстычная кар’ера спевака была звязана з Нацыя-

нальным акадэмічным народным аркестрам Беларусі імя Іосіфа Жыновіча пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Казінца. У гэтым калектыве ён працаваў вядучым салістам: ездзіў на гастролі, выступаў, складаў новыя песні. У 2019-м Якава Навуменка споўнілася б 60 гадоў. І Аркестр імя Жыновіча прысвяціў яму свой праект.

Гучала добрая музыка. Гучалі добрыя словы. Памятаем!

Алесь Мурочак

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Гайнаўка, Беласток, Катавіцы...

З гэтых ды іншых польскіх гарадоў прыходзяць весткі пра карыснае для абедзвюх краін беларуска-польскае ўзаемадзеянне

Як прылівы й адлівы бываюць на моры, так і ў кантактах паміж народамі, краінамі выпадаюць розныя перыяды. Сёлета ў суседак, Беларусі ды Польшчы, ёсць добрая нагода, каб у плыні 450-годдзя з часу падпісання Люблінскай уніі пашыраць, паглыбляць узаемадзеянне. Гэта ж яшчэ ў 1569-м заключаны быў важны міжнародны прававы акт, што стаў падмуркам для дзяржаўнага саюзу паміж Каралеўствам Польскім і Вялікім Княствам Літоўскім. У нашым часе, праўда, пры згадках Рэчы Паспалітай некаторым падаецца, нібыта была гэты выключна дзяржава польская. Але ж — не, і пра тое сведчыць, у прыватнасці, часовае экспазіцыя ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі, што днямі адкрылася, з яскравай назвай “Вольныя з вольнымі, роўныя з роўнымі”, зладжаная Польскім інстытутам у Мінску. Дарэчы, у 2018-м Люблінская унія 1569 года была ўнесена ў Міжнародны рэестр ЮНЭСКО “Памяць свету” па захаванні сусветнай дакументальнай спадчыны. Прычым дакумент быў прадстаўлены як сумесны запіс пяці сучасных краін: Польшчы, Літвы, Украіны, Беларусі ды Латвіі.

“Пад знакам” такога важнага юбілею мы прадаўжаем супраць з беларускімі дыпламатамі ў Польшчы. Раней, нагадаем, асвятлялі працу Культурнага цэнтра Беларусі ў Польшчы, тамтэйшых беларускіх суполак, расказвалі не раз пра дзейнасць Беларускага грамадска-культурнага таварыства (“Родныя людзі” — ГР, 6.04.2016). А нядаўна з прапановай аб працягу ўзаемадзеяння да нас звярнуўся першы сакратар Амбулсады Беларусі ў Польшчы Яўген Рабцаў. З ягонай падтрымкай аглядзім навіны з заходняга боку, змешчаныя на сайце Амбулсады.

70-годдзе беларускага ліцэя святкавалі ў Гайнаўцы

Нашы сталыя чытачы, пэўна, памятаюць тэксты пра жыццё беларусаў у польскай Гайнаўцы. У адным з іх (“Падарожжа да сяброў” — ГР, 29.06.2017) мы

пісалі, як падлеткі з Гайнаўкі ў часе паездкі ў Беларусь пазнаёміліся з мінскімі аднагодкамі, пра створаны ў горадзе Комплекс школ з дадатковым вывучэннем беларускай мовы, у які ўваходзяць гімназія з ліцэем. Агульнаадукацыйнаму ліцэю з беларускай мовай навучання споўнілася 70 гадоў, і 27 верасня Амбулсатар Уладзімір Чушаў паўдзельнічаў ва ўрачыстасцях з тае нагоды. Ён выступіў перад удзельнікамі святочнай імпрэзы, зачытаў віншавальны ліст Міністра адукацыі Беларусі Ігара Карпенкі, уручыў кіраўніцтву ліцэя Падзяку Амбулсады Беларусі ў Польшчы за ўнёсак у пашырэнне беларускай мовы й культуры. У святочных імпрэзах паўдзельнічалі прадстаўнікі мясцовых уладаў, духавенства, ліцэісты з педагогамі, грамадска-культурныя дзеячы Беларуска-польскага ўзаемадзеяння.

Віктар Манаеў у спектаклі “Пінская шляхта”

“Пінская шляхта” ў Беластоку

Безумоўна, важнай падзеяй гэтай восені стаў паказ спектакля Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы “Пінская шляхта” ў Беластоку, на сцэне Драмтэатра імя Аляксандра Вянгеркі. Дарэчы, то былі першыя гастролі Купалаўскага тэатра ў юбілейным 100-м сезоне. Тады ж, 29 верасня, Амбулсатар Беларусі ў Польшчы Уладзімір Чушаў знаходзіўся ў горадзе з рабочым візітам, наведаў спектакль. Там жа былі Генеральны дырэктар Купалаўскага тэатра Павел Латушка

(ён, як вядома, у 2002–2008 гадах працаваў Амбулсатарам Беларусі ў Польшчы), Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Ала Фёдарова, а таксама й Маршалак Падляскага ваяводства Артур Касіцкі, Прэзідэнт горада Беластока Тадэвуш Трускаляскі, мясцовыя беларусы, грамадска-культурныя дзеячы Падляшша. На сайце тэатра ёсць удакладненне: купалаўцы былі запрошаны ў Польшчу на міжнародны фэст “Кірунак Усход”. Спектакль паводле п’есы Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча прайшоў з велізарным поспехам, і пасля завяршэння дзеі публіка стоячы, з авацыямі вітала артыстаў з Беларусі. Заслугоўвае павягі, што Павел Латушка разам з мастацкім кіраўніком Мікалаем Пінігіным ды артыстамі тэатра Віктарам Манаеўм і Аляксандрам Падабедам правялі творчую сустрэчу з вучнямі Ліцэя з беларускай мовай навучання ў гора-

дзе Бельску-Падляскім. Да таго ж Павел Латушка пры падтрымцы Амбулсады, консульскіх устаноў правёў перамовы аб супраць на перспектыву з кіраўнікамі шэрагу тэатраў Варшавы, імя Юліуша Астэрвы ў Любліне, Драмтэатра імя Аляксандра Вянгеркі.

Конкурс “Спазнай Беларусь — 2019”

9 кастрычніка там жа, у Беластоку, дзе месціцца й сядзіба Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства (БГКТ), урачыста ўшанавалі пераможцаў конкурсу. Яго

традыцыйна праводзяць Культурны цэнтр Беларусі пры Амбулсатэ Беларусі ў Польшчы (КЦБ) сумесна з БГКТ, сёлета паддзена было каля 200 прац (5 намінацый, 4 узростава катэгорыі). Журы адзначыла дыпламамі амаль 50 удзельнікаў конкурсу, і ўсе лаўрэаты атрымалі каштоўныя падарункі ад Культурнага цэнтра Беларусі.

Офіс Ганаровага консула Беларусі адкрыты ў Катавіцах

Тое адбылося 2 кастрычніка. Ва ўрачыстай цырымоніі паўдзельнічалі Амбулсатар Беларусі ў Польшчы Уладзімір Чушаў, Ганаровы консул Марэк Збігнеў Расіньскі, прадстаўнікі МЗС Беларусі ды Польшчы, мясцовых уладаў, бізнесу, сферы адукацыі, навукі. Варта нагадаць, што Ганаровы консул прыступіў да выканання абавязкаў 30 чэрвеня 2018 года, у ягонай консульскай акрузе — Малапольскае, Сілезскае ды Апольскае ваяводства. На сайце беларускай Амбулсады паведамляецца, што спадар Марэк Збігнеў Расіньскі — гэта першы Ганаровы консул Беларусі на тэрыторыі Польшчы. І знакавае само адкрыццё офіса: бо гэта ж першая такая ўстанова Беларусі ў Польшчы, што сведчыць пра зацікаўленасць бакоў у развіцці адносін. У той жа дзень Амбулсатар Уладзімір Чушаў сустракаўся з прадстаўнікамі мясцовых уладаў г. Катавіцэ. Абмяркоўваліся пытанні бягучага стану супраць міжбеларусскай і польскай, перспектывы ўзаемадзеяння: як паміж краінамі ў цэлым, так і на рэгіянальным узроўні.

Сустрэчы ў Вроцлаве

Адно з нядаўніх паведамленняў на сайце беларускай Амбулсады ў Польшчы — пра рабочы візіт Амбулсатара ў горад Вроцлаў (Ніжнесілезскае ваяводства). Там Уладзімір Чушаў меў сустрэчы з Старшынёй сейміка ваяводства Ан-

Уладзімір Чушаў адкрывае будынак Ганаровага консульства ў Катавіцах

дзём Ярахам і Прэзідэнтам Вроцлава Яцэкам Сутрыкам. Абмеркаваны бягучы стан супрацоўніцтва, перспектывы й накіраванні двухбаковага ўзаемадзеяння, у тым ліку на ўзроўні партнёрскіх і пабрацімскіх сувязяў гарадоў. Амбулсатар паўдзельнічаў і ў юбілейнай сустрэчы “XV польска-беларускі круглы стол” на тэму “Польшча і Беларусь у міжнародных адносінах”. Імпрэзу ладзіў Інстытут міжнародных адносін Вроцлаўскага ўніверсітэта. У ёй, дарэчы, паўдзельнічалі й прадстаўнікі Беларускага дзяржуніверсітэта.

Спадзяемся на працяг супраць з Амбулсатдай, Культурным цэнтрам Беларусі ў Польшчы, Беларуска-польска-культурным таварыствам. У пару, калі адзначаецца 450-годдзе з часу падпісання Люблінскай уніі, беларуска-польскае ўзаемадзеянне актывізавалася. Да таго ж 85 рэгіёнаў, гарадоў Беларусі маюць дамовы аб супраць з рэгіёнамі й гарадамі Польшчы. Сімвалічна, што калі нядаўна ў Гродне сустракалі 100-тысячнага бязвізавага турыста, то ім аказаўся Аляксандр Кучынскі з Беластока: ён упершыню наведаў Гродна ў складзе групы з усходніх рэгіёнаў Польшчы. Нагадаем, што магчымасць без візы наведаць Гродна й ваколіцы іншаземцы атрымалі з кастрычніка 2016 года. І такім “бонусам” скарысталіся ўжо каля 250 тысяч гасцей Беларусі. А ў лідарах па колькасці турыстаў — Літва, Польшча, Латвія, Германія, Эстонія, Італія ды Францыя.

Іван Ждановіч

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Памяць пра славу тага фотамастака Яна Булгака ўшанавана блізу парэшткаў ягонай былой сядзібы — пад Мінскам, у вёсцы Пярэсека Міханавіцкага сельсавета

Валун з мемарыяльнаю дошкай паставілі пры вясковай вуліцы, названай у гонар Яна Булгака, у дзень яго нараджэння. Пабачыў жа гэты свет будучы майстар святлапісу 143 гады таму ў Асташыне, пад Наваградкам: 6 кастрычніка 1876 года. Пакінуў пасля сабе каштоўную творчую спадчыну. Дзякуючы “фотасесіям”, што ладзіў калісьці Ян Булгак у розных месцах роднага краю, мы й сёння

маем унікальную магчымасць разглядаць даўнія краявіды, твары, адзенне, побыт нашых продкаў, што жылі 80–100 гадоў таму. Лёс Яна склаўся так, што фотапрацы яго супольна лічыць сваімі Беларусь, Польшча й Літва.

У нашым часе па суседстве з месцам, дзе жыў пад Мінскам Ян Булгак, пасяліўся прадпрымальнік Франц Жылка. Яму належыць кампанія “ФРА-МІЛ”, што з 1993 года займаецца як унікальнай вытворчасцю, так і “аказвае шырокі спектр па-

слуг”. Як чалавек, неабякавы да мінуўшчыны, культурных традыцый продкаў, Франц Баласлававіч фундаваў выданне кнігі пра фотамайстра, зрабіўшы да яе прадмову. Ён жа паспрыяў, каб у Пярэсецы з’явіўся памятны знак-валун. Дапамог яму ў тым скульптар Валер Калясінскі.

На ўрачыстую імпрэзу адкрыцця памятнага знака прыехалі шануюныя госці, у тым ліку й з Польшчы, актывісты польскай дыяспары. Вядомы гурт “Крупіцкія музыкі” граў

беларускія народныя мелодыі, вядомыя польскія найгрышы. Гучалі песні на дзвюх мовах. “А потым творчую эстафету пераняў наш Тэатр фальклору “Магуліна хата”, — расказвае рэжысёр імпрэзы, кіраўнік тэатра Мікола Котаў. — Мы спявалі, танчылі, далучаліся й мясцовыя жыхары, стурэнты БДУ, дзеці. Дзею зладзілі каля векавага дрэва, якое, пэўна, пасадзіў сам Ян Булгак. Шчымым, хвалючым момантам імпрэзы стаў стоп-кадр ля дрэва, які ў бярозавай рамцы “сыгралі” нашы

артысты Рыгор Кляйко й Кацярына Пяршлевіч. То былі нібыта гаспадар сядзібы й яго жонка. Гарэлі свечкі, якія мы раздалі ўсім — у памяць пра фотамастака, публіцыста, фалькларыста Яна Булгака ды ягоную таленавітую, працавітую палавіну. А потым загучала знакамітая песня “Люблю наш край”, і ўсе яе падхапілі”.

Удзельнікі ўрачыстасці пасадзілі й малады клён побач са старым дрэвам — у памяць пра падзею.

Іван Іванаў

І быў стоп-кадр...

ПАДЗЕЯ

Так сэрца беларускае пяе

Сем творчых калектываў і чатыры салісты з розных гарадоў Літвы, Латвіі ды Беларусі паўдзельнічалі ў XXIII міжнародным фэсце беларускай песні. Ён прайшоў у горадзе Шальчынінкай напрыканцы верасня.

Традыцыйна ўжо ладзіла песенны фэст Згуртаванне беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы на чале з Мікалаем Логвіным. Як заўсёды імпрэзе дапамаглі адбыцца Дэпартамент нацменшасцяў Літвы й Амбулада Беларусі ў Літве — за тое ім наша вялікая падзяка. Нагадаем, спеўны фэст кожны год праходзіць у розных гарадах Літвы, дзе працуюць беларускія суполкі, а гэта Вільнюс, Клайпеда, Панявежыс, Шальчынінкай, Шаўляй, Друскенінкай, Вісагінас.

Пачалося беларускае свята з выставы карцін “Скарбы роднага краю” мастакоў з горада Ліды: Віктара, Тацяны і Вольгі Лук’ян. Адкрывала выставу дарадца па культуры Амбулады Беларусі ў Літве Ірына Зубко. Яна ж падаравала кнігі беларускіх аўтараў бібліятэцы шальчынінкайскага Палаца культуры. Да фэстаўцаў з вітальным словам звярнуліся старшыня Рады Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы Мікалай Логвін, дырэктарка Шальчынінкайскага палаца культуры Гражына Забарускайтэ ды гаспадыня свята Рэгіна Дзьмухоўская — кіраўніца беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Раніца” Шальчынінкай.

Пачаўся фестывальны канцэрт песняй “Ода Беларусі” (верш Станіслава Валодзькі, музыка Сяргея Ціханава), якую выканаў вядучы праграмы Сяргей Шабадалаў, ды вершам Пімена Панчанкі “Родная мова”. Такім чынам беларусы Літвы павагу выказалі да спрадвечных сімвалаў духоўнага жыцця — слова й песні, сваю любоў да Бацькаўшчыны.

Мікалай Логвін уручыў падзякі, сувеніры з сімволікай фестывалю ўсім удзельнікам свята

Гледачоў і ўдзельнікаў канцэрта віталі ганаровыя госці: Амбуладар Беларусі ў Літве Валеры Бараноўскі, віцэ-мэр Шальчынінкай Беата Пяткевіч, дырэктар Цэнтра беларускай культуры ў Даўгаўпілсе Жанна Раманоўская. На свяце былі й дарадца-пасланнік Пасольства Расіі ў Літве Сяргей Рабаконь, Ганаровы консул Казахстана ў Літве Ёнас Ягмінас, старшыні беларускіх суполак Літвы Алег Давідзюк, Іван Саковіч, Валянцін Стэх.

У фэстывалі паўдзельнічалі беларускія вакальныя гурты: “Сузор’е” і “Світанак” з Вісагінаса (імі кіруюць адпаведна Ніна Мельнікава і Алена Пішчыкене), “Раніца” з Шальчынінкай (кір. Францішак Міцкялевіч), “Купалінка” з Клайпеды (кір. Валянціна Снігур), сямейны дуэт “Зарніца” Юліі ды Анатоля Пака-

ла з Шаўляя, салісты Валянціна Снігур, Андрус Старавойтаў (Вільнюс), Сяргей Шабадалаў (Вісагінас). Свой верш “Да Беларусі”, а таксама пераклад літоўскай народнай песні “Як многа песень...” прачытаў сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі Станіслаў Валодзька. Упрыгожыла свята й выступленне Алісы Хмыль, юнай спявачкі 10-й музычнай школы Мінска.

Ганаровымі гасцямі фэсту былі гурт “Пралескі” з Даўгаўпілса (кір. Анастасія Лукашонак) і заслужаны аматарскі калектыв Беларусі, народны ансамбль песні й танца “Пінская шляхта” (кір. Валеры Жыльцоў). Дзякуючы такой багатай колькасці ўдзельнікаў святочны канцэрт складаўся з двух аддзяленняў.

На фэсце прагучаў шэраг беларускіх народных і аўтарскіх песень, якія цёпла

сустрэгалі гледачы, падпявалі ды й прытанцоўвалі. Вядзенне святочнай праграмы эмацыйна, з майстарскім чытаннем урыўкаў вершаў ды тонкім гумарам ішло выключна на беларускай мове. А закончыўся канцэрт традыцыйным сумесным выкананнем гімна Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы “Беларускі дом” (верш Станіслава Валодзькі, музыка Аляксандра Рудзя). Старшыня Рады Згуртавання Мікалай Логвін уручыў падзякі, сувеніры з сімволікай фестывалю ўсім удзельнікам свята. Сам жа Мікалай Логвін быў на фэсце ўзнагароджаны медалём “100 гадоў дыпламатычнай службы Беларусі”, а Рэгіна Дзьмухоўская — падзякай Міністэрства спорту й турызму Беларусі.

Вольга Відзовіч, г. Вісагінас, Літва

НАШЫ НА ВОЛЗЕ

У свяце Дружбы народаў, якое прайшло ў Самары, паўдзельнічалі актывісты беларускай дыяспары

Пяты ўжо раз праходзіла свята, і было яно сёлета прысвечана Міжнароднаму году моў карэнных народаў. Традыцыйна ладзілі гэтую імпрэзу Дом дружбы народаў Самарскай вобласці ды абласныя нацыянальныя грамадскія аб’яднанні пры падтрымцы рэгіянальнага ўрада. І яшчэ адметнасць: праходзіў шматнацыянальны форум у фармаце Этна-фестывалю “Все мы — Россия”. І, вядома ж, актывісты Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” ва ўсім гэтым былі задзейнічаны.

Усіх задумаў арганізатараў не злічыць: стварэнне гіганцкага пазла “Я рисую дружбу”, праект “Любовь на Волге”, Эйнштэйнапаці, анлайн-конкурс “Мой день Дружбы”, майстар-класы, фестываль нацыянальных вясельляў, выставы нацыянальнай літаратуры... Асобная пляцоўка прысвячалася Году тэатра ў Расіі, была й спецыяльная дзіцячая праграма. Пра маштаб свята сведчыць і тое, што адкрыў яго сам губернатар вобласці Дзмітрый Азараў. Структурна Этна-фэст “Все мы — Россия” — гэта прастора з рознымі тэматычнымі пляцоўкамі. Там ёсць Фолк-квартал, Этна-квартал, Квартал майстэрства, Арт-квартал, Інтэлектуальны квартал і Квартал “Этна-квэст”. Суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000” так размеркавала сілы, таленты, каб

“ахапіць” практычна ўсю гэтую творчую прастору, быць амаль на ўсіх тэматычных пляцоўках.

З самабытнымі беларускімі традыцыямі, звычаямі можна было знаёміцца на выставачным стэндзе. Там былі кнігі беларускіх пісьменнікаў, прадметы дэкаратыўна-прыкладнай творчасці, беларускія друкаваныя выданні, у тым ліку часопіс “Адзінства/Единство” САГА “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, газета з Беларусі “Голас Радзімы”, штотыднёвік “Союзное вече”, часопіс “Союзное государство”. Ганаровых гасцей мы частавалі прысмакамі ад беларускіх вытворцаў. “Выставачным блокам” апекаваліся мастацкая кіраўніца беларускага вакальнага ансамбля “Каданс” Іна Сухачэўская ды салістка гурта Тацяна Даутава — і ў іх усё атрымалася.

Цёпла сустракалі гледачы на свяце й сам ансамбль “Каданс”, які на галоўнай сцэне Этна-форуму выканаў беларускія песні “Гармонік грае”, “Лявоніха” і “Бульбачка”. Там жа выступіў і беларускі вакальны калектыв “Сузор’е” (мастацкая кіраўніца Алена Кірылашова). Дэбютаваў на свяце й дзіцячы беларускі вакальны ансамбль “Искорки”, створаны на базе 36-й самарскай школы Алены Кірылашавай: як ансамбль-спадарожнік “Сузор’я”. Юныя салісткі выканалі жартоўную беларускую песню “Гэй, у лесе пры даліне” й вясельную “Гляне сонца”. Да таго ж на галоўнай

Ірына Глуская з актывам суполкі ля беларускага выставачнага стэнда

сцэнічнай пляцоўцы свята ў пралогу канцэртнай праграмы паўдзельнічалі салісты ўзорнага дзіцячага ансамбля “Очарование” Уладзіслаў Даутаў ды Ірына Сакалова. Кіруе ж ансамблем Іна Сухачэўская, і ён падпітвае талентамі творчыя гурты беларусаў Самарскай вобласці. Выступалі на свяце й нашы гурты-партнёры “Мозаика” ды “Ровесник”: паказвалі беларускія народныя танцы, давалі нават па іх майстар-клас.

Прыгожа, з беларускім каларытам старажытны абрад Дажынкі прадставіў на свяце ў сцэнічным варыянце харэаграфічны калектыв “Мозаика” (мастацкая кіраўніца Наталля Меліхава). Шмат было гледачоў і на пляцоўцы, дзе праходзіў фестываль нацыянальных вясельляў. Традыцыйны вясельны абрад “Хлеб ды соль” (сустрэчу маладых у доме бацькоў жаніха) паказалі беларусы,

а ў цэнтры ўвагі была ў той дзеі сям’я Георгія Курмакова ды Юліі Цяплянскай. Завяршаючы абрад, Марына Кашаева, салістка гурта “Сузор’е” (у абрадзе выконвала ролю дружкі нявесты) павіншавала маладых з чарговай гадавінай вясельля. Ды пачаставала іх, а таксама ўсіх “гасцей на вясельлі” духмяным караваем. Згадаем: першае традыцыйнае беларускае вясельле на Самарскай зямлі правялі 1 жніўня 2015 года. Тады паядналі лёсы кіраўніца моладзевага аддзялення беларускай суполкі Юлія ды яе намеснік Георгій. Першыню іх, Арцёмку, амаль тры гады, і ён таксама ўдзельнічаў у свяце. Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі, упэўнена: будучы яшчэ на самарскай зямлі беларускія вясельлі!

Аматараў літаратурнай творчасці сабрала літпляцоўка. Там прагучаў і верш Янкі Купалы “Спадчына”, яго чытала Яна

Стрынакова, актывістка моладзевага аддзялення беларускай суполкі. Сёлета Беларусь адзначае 75-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Многія творцы Беларусі пісалі, пішучь пра Вялікую Айчынную вайну. Мацвей Золін з пасёлка Безенчук душэўна прачытаў верш Ніла Гілевіча “Ты кажаш, я не ведаю вайны...” Хлопец летась быў прызнаны лаўрэатам фэсту “Беларусь — мая песня!”, які праводзіць суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000”. Цікава, з удзелам каманды беларусаў (Андрэй Кірылюк, Валеры Барсук, Юлія Цяплянская, Андрэй Зыкаў, Вольга Данкева, Мікалай Бойка) праходзіў інтэлектуальны турнір “Эйнштэйнапаці”. У трэцім адборачным паўфінале беларуская каманда была першай! Толькі ў фінале не ўсё складалася, як вынік — чацвёртае месца.

Свята Дружбы народаў атрымалася шматслойным, было на ім многа нагодаў для радасці, былі й засмучэнні. Салістка гурта “Каданс” Анастасія Гуркіна згадае тыдзень рэпетыцый, які адпрацоўвалі нумары, і само святочнае выступленне: “Для мяне гэта доўгачаканае свята. Дзякуй прэзідэнту суполкі Ірыне Міхайлаўне Глускай: мы штогод удзельнічаем у ім. На будучыню, спадзяюся, арганізатары вылучаць больш месца для гуртоў, лепш прадумаюць “закулісны” камфорт артыстаў”.

Мікалай Бойка, г. Самара

Свой прыўнеслі каларыт

А ЯК У ВАС?

Прывітанне, родная старонка!

Тальяцінскія беларусы распачалі ў кастрычніку цэлы шэраг імпрэзаў з канцэртнай праграмай пад назвай “Здравствуй, рОдная старОнка!”

Людміла Дзёміна і Марыя Шылкіна

Канцэрт праходзіў на пачатку кастрычніка ў муніцыпальнай аўтаномнай установе гарадской акругі Тальяці, што мае з пачатку 2019-га назву Культурны цэнтр “Автоград”. Нягледзячы на цёплае, “дачнае” пакуль што надвор’е, у Малой зале “Автограда” сабралася больш чым 250 гледачоў. Такі давер публікі нас акрыляе! Народны самадзейны ансамбль беларускай песні “Купалінка”, што дзейнічае пры мясцовай суполцы “Нёман”, жыхары горада ведаюць даўно. І на гэты раз удзельнікі ансамбля парадавалі гасцей новымі прыгожымі

касцюмамі, якія нам нядаўна прывезлі з Мінска, ды новымі песнямі.

Тыя з чытачоў “ГР”, хто сочыць за навінамі беларускага жыцця ў Тальяці, ведаюць: адбываюцца змены ў складзе “Купалінкі”. У ансамблі — новыя салісткі: Вольга Якупава ды Алена Чурбакова. Таленавітая Кацярына Вашчанка, творчасць якой гледачы ведалі й па ранейшых выступленнях гурта, па просьбе гледачоў праспявала песню пра жураўлёў.

У праграме “Здравствуй, рОдная старОнка!”, якую вялі Людміла Дзёміна і Марыя

Шылкіна, паўдзельнічаў і народны ансамбль балета “Креатив” — нашы сябры паказалі танец “Весну звалі”. А народны ансамбль танца “Ритмы планеты” выканаў жартоўны танец “Коварное лакомство”.

За лета нашы гледачы засумавалі па прыгожых, вясёлых і лірычных беларускіх песнях і танцах, так што прымалі артыстаў на “ўра”.

Кацярына Салановіч,
г. Тальяці

Ад рэдакцыі. Прыемна бачыць на дасланных у рэдакцыю фотаздымках самадзейных артыстаў з Тальяці ў прыгожых новых сцэнічных строях. Як патлумачыла Людміла Дзёміна, першыя чагьры з іх, з залачонам аздабленнем, яшчэ ў 2015 годзе былі перададзены суполцы пры садзеянні супрацоўнікаў апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій ды нацыянальнасцяў Беларусі. За тое кіраўніца беларускай суполкі выказвае ўдзячнасць Упаўнаважанаму Леаніду Гуляку й кіраўніку аддзела Аляксандру Сасновічу. Іншыя касцюмы паступілі ў суполку “Нёман” з Мінска сёлета — праз пасрэдніцтва Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. Касцюмы — ручная праца беларускіх майстроў. Людміла Дзёміна піша: “Мы вельмі ўдзячны за касцюмы кіраўніцы РЦНК Вользе Антоненцы, супрацоўніцы цэнтра Валянціне Грышкевіч, а таксама старэйшаму дарадцу, кіраўніку Дзелавага і культурнага цэнтра Пасольства Беларусі ў Расіі Васілю Чэрніку — ён касцюмы нашыя сам вёз у Маскву з Мінска. Ды яшчэ й кіраўнік аддзялення беларускага Пасольства ва Уфе Пётр Балтруковіч паспрыяў, каб мы былі ўсе ў новых прыгожых уборах”. Сябрам з Бацькаўшчыны Людміла Дзёміна вельмі ўдзячная, бо ў наступным годзе “Купалінка” будзе пацвярджаць званне народнага самадзейнага ансамбля: ва ўсім артыстам трэба быць на вышыні. Да таго ж 2020-ы — гэта 15-гадовы юбілей суполкі, ансамбля “Купалінка”.

Калі наша газета выйдзе ў свет, Людміла Дзёміна будзе ў Мінску: запрошаная на семінар, што ладзіць РЦНК. Спадзяемся на сустрэчу!

НАПЯРЭДАДНІ Вершы як шостае пачуццё

Новая кніга паэзіі вядомага беларуса з Цюмені
Уладзіміра Шуглі хутка пабачыць свет

“Шестое чувство” — назва ў чарговай паэтычнай кнігі Уладзіміра Шуглі, што рухаецца да чытачоў. Прыхільнікі яго творчасці ў Цюмені, Расіі, а таксама ў Беларусі ведаюць: Ганаровы генеральны консул Беларусі ў Цюмені, старшыня аб’яднання “Саюз-інтэграцыя братэрскіх народаў” яшчэ й паэт-лірык.

Пра тое, што кніга ў шляху да чытача, мы згадвалі. (гл.: “Шестое чувство” Уладзіміра Шуглі — ГР, 30.08.2019). Літаратурна-мастацкае выданне выхадзіць больш чым на 200 старонак. І новы зборнік аўтар называе “вынікам свайго паэтычнага жыцця”. Кніга ўключае вершы розных гадоў, па-новай абдуманыя, дапрацаваныя ды не раз перапісаныя. У іх занатаны ўзнёслыя хвіліны творчага натхнення, ёсць і развагі-роздумы. Спадзяемся, прыхільнікам творчасці, новым чытачам твораў Уладзіміра Шуглі захацаюцца ўслед за аўтарам паглядзець на свет новым поглядам, задумца, над чым ён разважае. І разам з пэтам перажыць выдатныя імгненні жыцця ці, наадварот, адчуць боль ягонай страты.

Людміла Германова,
г. Цюмень

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Таленты ўсе — у Даўгаўпілсе!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Атрымаўшы зарад пазітыўу й добрага настрою, вялікую залу Палаца культуры гледачы запоўнілі цалкам. І на некалькі гадзін акунуліся ў атмасферу незабыўнага бліскачага свята. Старшыня Даўгаўпілскай гардумы Андрэй Элкснінш, адкрываючы яго, падкрэсліў: беларуская культура ў Даўгаўпілсе квітнее ды развіваецца. І падзякаваў ЦБК за актыўную працу на карысць пазітыўнага іміджа горада. Амбасадар Беларусі ў Латвіі Васіль Марковіч заўважыў, што ў Даўгаўпілсе працуе адна з найбольш актыўных беларускіх дыяспар Латвіі, у згодзе шчыруюць ЦБК і таварыства “Уздым”, ёсць нядзельная школа. Васіль Міхайлавіч уручыў кіраўніцы ЦБК і старшыні “Уздыма” Жанне Раманоўскай медаль “100 гадоў дыпламатычнай службы Беларусі” ад Міністэрства замежных спраў — з пасведчаннем за подпісам Міністра Уладзіміра Макся. (Далучаемся да віншаванняў, спадарыня Жанна! І сярод няштатных аўтараў газеты “Голас Радзімы” беларусы Даўгаўпілса — у ліку найбольш актыўных. — Рэд.) Атрымліваючы ўзнагароду, спадарыня Жанна казала: “Гэта ўзнагарода ўсёй прафесійнай камандзе ЦБК і вялікай грамадскай суполцы “Уздым”, знак таго, што Беларусь высока цэніць тую актыўную, рознабаковую працу, якую мы робім, як народныя дыпламаты, дзеля зберажэння й пашырэння беларускай культуры ў Латвіі”.

Гасцей і ўдзельнікаў кірмашу вітае Амбасадар Васіль Марковіч

А Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў, вітаючы кірмаш, адзначыў: свята ўжо мае сваё імя, з кожным годам прыцягвае ўсё больш гледачоў і ўдзельнікаў, а значыць, у форуму — вялікая будучыня. Аташэ Генконсульства Расіі ў Даўгаўпілсе Уладзіслаў Балакін выказаў добрыя пажаданні фестывалю, адзначыў: “Нас шмат што паядноўвае”.

Яркае тэатралізавана-музычная імпрэза пачалася! Усе творчыя гурты ЦБК (народнай песні “Купалінка”, танцавальны “Лянок”, харавага капэла “Спадчына”, вакальны “Пралескі”, дзіцячая студыя “Скарбніца”) прадставілі песні й танцы, якія чаргаваліся невялікімі гумарыстычнымі сцэнкамі ад тэатральнай студыі “Паўлінка”. Затым эстафету падхапілі аматарскія беларускія гурты з Латгаліі: “Узоры” з Ліван, “Завіруха” з Екабпілса, “Рабінушка” з Прэйляў, “Народная студыя” з

Дагды. За імі пайшлі прыбалтыйскія госці — пастаянны ўдзельнік кірмашу Сяргей Шабалаў з Вісагінаса (Літва) і дуэт “Спадкі” з Эстоніі — ён упершыню выступіў на кірмашы й заваяваў залу сваім акапальным спевам.

Асабліва яркія фарбы ў рознакаляровую фестывальную палітру ўнеслі даўнія нашы сябры з Беларусі: трыя Дар’і Шук, Яўгені Шук ды Ігара Мятлы з Мёраў, артысты

гуртоў “Княжыч” і “Полацкі Звязз” (яны з Полацка прывезлі непаўторыя аўтэнтчныя песні, слевы пад дуду). Ну й, вядома ж, выкупаўся ў апладысмантах узорны вакальна-харэаграфічны гурт “Камарыкі” з Наваполацка, які заваяваў гледачоў на леташнім фэсце: яркі, звонкі, самабытны, здольны захапіць любога гледача. Творчыя нумары “Камарыкаў” ствараюць асаблівы нацыянальны каларыт. Зала раз-пораз выбухала й крыкамі “Брава” пасля вясёлых танцаў ды звонкіх пераліўных галасоў юных талентаў, якія нібы пырхалі на сцэне.

Дзве гадзіны канцэрта пралацелі — а гледачам хацелася прадаўжэння. Доўга не адпускалі артыстаў, стоячы слухалі й падпявалі песню “Беларускі дом” (словы С. Валодзькі, музыка А. Рудзя), па традыцыі выкананай у фінале гала-канцэрта.

Фэст-кірмаш музыкі, песні, танца завяршыўся. Ён даў магчымасць убачыць некаторыя народныя традыцыі й каштоўнас-

ці, якія многімі народамі свету ўжо страчаны.

У плыні “Беларускага кірмашу ў Даўгаўпілсе” ў ЦБК 5 кастрычніка быў вернісаж: у нас да 30 лістапада дэманструюцца карціны Вэлты Лоцэ, выстава мае назву “Мілья вобразы роднага краю”. Адначасова прайшла й прэзентацыя дыска песень “Хай шчаслівы ўсе будучы на зямлі” на словы Станіслава Валодзькі ў выкананні саліста Сяргея Шабалава (Вісагінас).

Наступны кірмаш будзе юбілейным, дзясятым па ліку. Маём спадзеў, што ён паяднае беларускія аматарскія гурты прыбалтыйскага рэгіёну: Латвіі, Літвы, Эстоніі, Польшчы, Расіі, а таксама Беларусі. Тэмай кірмашу будзе талака, гэта значыць сумесная стваральная праца. У талацэ — сіла! Дзякуючы творчай талацэ “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” са зводнага канцэрта ператварыўся ў брэндавы фэст.

Марыя Памецька,
метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

Ад рэдакцыі. У перапісцы з Жаннай Раманоўскай мы звярнулі яе ўвагу: сёлета ў часопісе “Беларусь. Belarus” (№№6, 7, 8 — 2019) надрукавана п’еса Аляксея Дударова “Не пакідай мяне...”. Выданне ўваходзіць, як і наша газета, у Выдавецкі дом “Звязда”, на партале ВД выстаўляюцца ПДФкі нумароў часопіса. Жанна ўдакладніла: “Пра Аляксея Дударова ведаю. Мы ў красавіку ў Мінску былі на спектаклі “Калі заўтра няма” па яго п’есе ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. А ў чэрвені якраз былі ў Дуброўне на фестывалі — з Дубровеншчыны родам, там і гасцяваў вядомы драматург. Танцоры нашы трапілі на спектакль “Не пакідай мяне...” з Аляксеем Дударавым: ён іграў ролю Палкоўніка. Я ж са спявачкамі была на канцэрте. Што ў Мінску, што ў Дуброўне нашы жанчыны выходзілі з залы заплаканымі, казалі: “Ужо толькі дзеля такога спектакля трэба было ехаць!”. Ідэя пра гастролі тэатра да 75-годдзя Перамогі цікавая — падумаем”. Дарэчы, пра фэст “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” ёсць тэкст на сайце ЦБК: <http://bkc.daugavpils.lv/be/11-newsru/325-na-beragakh-dnyapra-guchali-belaruskiya-pesni-z-latvii>.

Да аўтэнтчнай хаты ў беларусаў сёння вялікая цікаўнасць. У яе стылі афармляюцца кафэ, аграсядзібы, пра ўладкаванасць хат раскажваюць школьныя музеі, будуецца й цэлыя вёскі з самабытным жыллём для адпачынку. Мы ж гутарым з чалавекам, які пачаў цікавіцца беларускай хатай гадоў 30 таму, прычым з вялікім навуковым імпэтам. Якаў Ленсу, загадчык кафедры тэорыі ды гісторыі дызайну Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства, у прамым сэнсе слова вывучыў яе ўсе куты, сакральныя цэнтры. Напісаў шмат навуковых прац пра сімваліку акна й парога, вызначыў месца хаты ў цэлым Сусвеце... І прадаўжае свае вышукі.

Раней прафесійныя інтарэсы Якава Юр'евіча датычыліся выключна прамысловага дызайну, і толькі захапленне беларускай народнай культурай дапамагло яму заняцца навуковымі даследаваннямі ў іншым кірунку. Сёння ў Акадэміі мастацтваў для будучых дызайнераў ён выкладае новы прадмет — семіётыку: гэта даследаванне знакаў і знакавых сістэм прадметнага асяроддзя. Якаў Ленсу глыбока аналізуе, як ствараўся прадметны свет ад першабытных часоў і па нашы дні. Прычым беларускае прадметнае асяроддзе ён разглядае ў кантэксце сусветнай матэрыяльна-мастацкай культуры. З дакладамі навуковец выступае на канферэнцыях у Беларусі, Латвіі, ва Украіне.

— Якаў Юр'евіч, не сакрэт, што ў беларускіх традыцыйных вёсках і сёння хаты ўладкаваны амаль гэтак жа, як і раней. Але адчуваецца павышаная цікаўнасць менавіта да аўтэнтчнага жылля, і шмат пры тым гаворыцца пра мінулае. Чым той досвед каштоўны?

— Так, некаторыя хаты ў вёсках і сёння маюць такія ж прыцып пабудовы, як і аўтэнтчнае жыллё беларусаў у мінулым. Скажам, ёсць вялікая печ. Тым не менш традыцыйная беларуская хата была пабудавана па правілах, у аснове якіх маюцца пэўныя сімвалы, спалучаныя са светапоглядам беларусаў. Таму аўтэнтчную хату варта ўсяляк захоўваць, вывучаць.

— На мой погляд, любы музей, калі сабраць у ім аўтэнтчныя хаты, усё ж не зможа даць столькі ўражанняў, як рэальнае жыццё ў іх, з паўсядзённым побытам. Ці пашчасціла вам, як вандравалі па вёсках, на свае вочы пабачыць аўтэнтчную беларускую хату, якая служыла б яшчэ гаспадарам?

— У дзяцінстве бачыў такія хаты, калі ўлетку з бацькамі адпачываў у вёсцы. Студэнтам тэатральна-мастацкага інстытута любіў хадзіць па вёсках і замаляваць пейзажы. Памятаю, як падышоў да адной экзатычнай хаты, якая пахілілася ад часу... Нечакана выйшла з яе бабуля. Пачала гавараць: хата збудавана ў канцы XIX стагоддзя, рамонт патрэбен. Усярэдзіне я змог убачыць “чырвоны кут”, вакол стала былі лавы, убудаваныя ў сцены, ля ўваходу — печ. Гэта быў недзе 1967 год.

— Вы прытрымліваецеся думкі, што жыллё розных народаў у мінулым хоць і адроз-

нівалася па канструкцыі, але было падобным, скажам так, па светапоглядных меркаваннях жыхароў. Якім жа чынам беларуская хата можа быць падобнай, напрыклад, да казахскай юрты?

— Ва ўсіх сваіх навуковых працах я імкнуся даказаць, што светапоглядныя ўяўленні беларусаў у дачыненні да жылля ўпісваюцца ў агульнасветапоглядныя прадстаўленні розных іншых народаў мінулых эпох. Напрыклад, і для славян, і для ўсходніх народаў было ўласціва разглядаць сваё жыллё як паменшаную мадэль Сусвету, свосасаблівы мікракосм, дзе існуе чалавек з яго бліжэйшым акружэннем. Напрыклад, казахі лічылі юрту сваю “мікракосмам” з завоблачнымі вышынямі, зямным жыццём і падземнымі сутарэннямі.

— І як сябе пачуваў беларускі селянін у сваім такім “маленькім сусвеце”?

— Як ні дзіўна тое можа падацца нам, але жаданне адгарадзіцца ад навакольнага свету ў беларусаў было вельмі моцным. Нашы продкі верылі: жыллё можа абараніць сям'ю ад розных варажых цёмных сіл. Лічылася, што сцены, падлога, дах хаты — моцная мяжа, якую нячыстая сіла не можа пераадолець, каб нашкодзіць гаспадарам. А вось дзверы, вокны, наадварот, “слабыя месцы” ў той абароне. Таму вокны аздабляліся рознымі сімвалічнымі выявамі сонца, на дзвярах ці над імі вешалася падкова. У многіх хатах клямка дзвярэй наўмысна выконвалася ў выглядзе вужыка-абярэга. Для беларусаў, у адрозненне ад украінцаў, не было характэрным

— Я спадзяюся, што даўнейшы беларус хоць і стараўся адгарадзіцца ад навакольнага асяроддзя, ды ўсё ж не меў намеру парваць сувязі з усім Сусветам?

— Менавіта каб не згубіцца ў цэлым Сусвеце, чалавек і жадаў зразумець сваё становішча ў прасторы. З'арыентавацца ж дапамагала так званая дыяганаль “печ — чырвоны кут”: печ, як правіла, знаходзілася ў паўночна-заходнім напрамку, а чырвоны кут або покуць — ва ўсходне-паўднёвым.

— Наколькі я ведаю, печ і покуць якраз і былі ў хаце сакральнымі цэнтрамі, якія давалі чалавеку жыццяздзейную энергію?

— Сапраўды, ва ўсходнеславянскім жыллі XIX — пачатку XX ст. былі два сакраль-

Якаў Ленсу

— У чырвоным куце стаяў стол. Ён таксама лічыўся сакральным?

— З цягам часу стол набыў самастойнае значэнне за кошт знаходжання ў покуці. Ён узяў на сябе ролю цэнтра сімвалічнай мадэлі Сусвету — ролю Зямлі, вакол якой, паводле ўяўленняў продкаў, рухалася ўсё ў космасе. Менавіта Зямлю яны ўспрымалі цэнтрам Сусвету. Гэта пацвярджаюць і запісы беларускага этнографа й фалькларыста Аляксандра Сержпутоўскага, зробленыя з вуснаў сялян: “Зямля стаіць пасярод свету, а сонейка й месяц ходзяць кругом ды свеціць, як ім Бог вялеў”. Нездарма на Каляды над сталом заўсёды вешаўся “саламяны павук”, які ўвасабляў Сонца над зямлёй. Нават у гэтай акалічнасці можна заўважыць касмічную сувязь. Дарэчы, у звычайныя дні стол стаяў непакрытым, і толькі на святы на ім з'яўляўся абрус ці ручнік.

— Ці кожны госць мог лёгка патрапіць у чырвоны кут за стол?

— Раней хату на функцыянальныя зоны падзялялі, як ні дзіўна тое нам чуць, бэлькі на столі. Першая, што бліжэй да ўваходу, аддзяляла прастору “для чужых”. Названыя гасці вымушаны былі, як кажуць, “таптацца ля дзвярэй”. Прастора між першай і другой бэлькай прызначалася для гаспадароў, там стаялі кросны. За другой бэлькай, бліжэй да вокнаў, у чырвоным куце, дзе стаяў стол, было святое месца. У звычайныя дні чужых туды не пускалі. Толькі на свята за сталом збіраліся дарагія для гаспадары гасці.

— Чаму беларуская хата настолькі цікавая сёння для дызайнераў?

— Ужо неаднойчы ўздымалася пытанне наконт якасцяў сучаснага дызайну. Ёсць меркаванне, што ён можа атрымаць прызнанне ў свеце дзякуючы нацыянальным рысам, што й вылучае фінскі ды японскі дызайн. Беларускім дызайнерам таксама варта вывучаць народныя карані прадметнага свету, каб тварыць арыгінальна, самабытна.

— Як думаеце, ці магчыма нашым супляменнікам, жывучы за мяжой, будаваць беларускія хаты — як музейныя асяродкі, але па ўсіх правілах традыцыйнай забудовы?

— Я ведаю: многім беларусам за мяжой цікавыя традыцыйныя продкаў, яны цікавяцца сімвалікай прадметнага свету — ведаюць ж такія перадаюцца з пакалення ў пакаленне. Жывучы ў іншым нацыянальным асяродку, варта кожнаму імкнуцца далучыцца да роднай культуры, каб глыбей адчуць свае карані. То й хаты будаваць можна. Было б жаданне! Тады ўсё атрымаецца.

Ганна Лагун.
Фота аўтара.

У роднай хаце — увесь Сусвет

Беларуская сялянская хата ў даўнія часы давала сваім гаспадарам не толькі прытулак, але й падмацоўвала іх духоўныя сілы

У самым яе версе спецыяльна пакідалі невялікую адтуліну, праз якую можна было назіраць за рухам сонца і зорак на нябёсах і дакладна вызначаць бакі свету. Беларусы таксама ўспрымалі жылую тэрыторыю хаты як зямны свет, дзе падлога — ўрадлівая глеба, гарышча — нябёсы. Ніжняя частка прасторы жылля, што ніжэй узроўню сядзенняў, атасамлялася з падземным светам. У гэтай частцы хаты, часцей пад лаўкамі, пад печкай, жылі, паводле ўяўленняў сялян, розныя хатнія нячысцікі, якія ў славянскай сімваліцы разглядаліся як

Актывісты беларускіх суполак замежжа нядаўна наведалі Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту ў Азярцы, каб пабачыць аўтэнтчныя хаты

ныя цэнтры: печ і чырвоны кут. Печ уяўлялася як цэнтр паганскі (пакланенне Агню), а чырвоны кут — як хрысціянскі, прычым храналагічна першым цэнтрам стала печ. У беларускай хаце першапачаткова, у часы язычніцтва-паганства, існаваў адзін сакральны цэнтр: печ. Яна ў гэтай якасці адпавядала сімвалічна галоўнаму язычніцкаму элементу светабудовы — жыватворнаму Сонцу. Вакол печы, як сімвалічнага язычніцкага цэнтра, ва ўяўленні нашых продкаў, і будаваўся “маленькі сусвет” хаты. Але з прыняццем хрысціянства ў продкаў з'явіўся ў хаце яшчэ адзін сакральны цэнтр — чырвоны кут, покуць. У тым куце былі абразы, малельныя кнігі, свяцонныя свечкі... Покуць, другі па храналагіі сакральны цэнтр хаты, як і печ, атрымлівае сэнс святла, сонца, але не ў паганскім разуменні свяшчэннага Агню, а становіцца ўвасабленнем Бога святла і ўсяго добрага. Такім чынам, у беларускай хаце можна вылучыць некалькі сакральных цэнтраў.

У хаце беларускага селяніна

жыхары падземнага свету. Раней у беларускіх хатах не прынята было будаваць падполле ці сутарэнне, якое ў рускіх лічылася падземным светам. Пры тым селянін не толькі сімвалічна атаесамляў часткі хаты, рэчы, якія напайнялі яе, з элементамі светабудовы — ён імкнуўся ўступіць з імі ў пэўныя магічныя зносіны, выклікаць іх прыхільнасць да сябе, паўплываць на іх у сваю карысць. Гэта пацвярджаецца сімвалічнымі рытуаламі, якія захаваліся ў беларусаў аж да XX стагоддзя.

распісваць сваё жыллё стылізаванымі аб'ектамі са знешняга свету. Чаму? Каб не дапусціць любыя праявы яго ў сваё атачэнне. Беларускія сяляне доўгі час супрацьстаялі нават роспісу куфраў, як тое падабалася нашым суседзям. Наогул, звычайка распісваць жыллё й прадметы інтэр'ера ў рускіх, украінцаў, малдаван і беларусаў з'явілася толькі з урбанізацыяй, індустрыялізацыяй, калі сімвалічная мяжа паміж навакольным асяроддзем і “маленькім сусветам” чалавека была парушана.

ЛІНЯ ЛЁСУ

Ад Гомеля праз Крым — на Поўнач

На літаратурным свяце “КрымБукФест-2019”, што ў пяты раз прайшоў у Сімферопалі, журналістка-беларуска Дзіна Шаўчэнка правяла цікавую творчую сустрэчу

Ладзіўся фестываль пад патранатам Мінікультуры Рэспублікі Крым 11–12 верасня ў яе сталіцы. Свята прайшло ў Крымскай рэспубліканскай універсальнай навуковай бібліятэцы імя Івана Франка пры падтрымцы Адміністрацыі горада Сімферопаля. Суарганізатарамі сталі й рэгіянальныя творчыя саюзы, грамадскія суполкі Крыма.

Сонечным днём праходзіла цырымонія адкрыцця ля галоўнага ўваходу ў Цэнтральную бібліятэку Крыма. Былі на свяце прадстаўнікі органаў улады, СМІ, вядучых крымскіх выдавецтваў, шматлікія госці, паэты, прэзідэнт, барды. Адкрыла імпрэзу Міністр культуры Крыма Арына Навасельская, з вільнай прававой выступіў дэпутат, член камітэта Дзяржсавета РК першага склікання Анатоль Жылін. Поўніўся фестываль яркімі падзеямі, цёплымі сустрэчамі з цікавымі людзьмі. Хоць паўсюль было шумна й шматлюдна, ды беларусы лёгка знаходзілі “сваё рэчышча”: на “Алеі друкаваных СМІ” дзве палаткі ўпрыгожвалі беларускія сцяжкі, плакаты, вокладкі часопіса “Крым — Беларусь”.

У спеўнай плыні свята мы распазнавалі й нашыя, беларускія песні. У прыватнасці, на фестывальнай эстрадзе вакальны ансамбль “Поющие сердца” (кіраўнік А. Дудараў) з Цэнтра эстраднага мастацтва Сімферопаля спяваў беларускую народную “Купалінку” ды сучасную “Сінявокая” (музыка Яўгена Алейніка, словы Юліі Быкавай). Атмасфера фестывалю — светлая, урачыстая. Хораша на ім сустракацца з землякамі, дзяліцца навінамі. Столькі разоў, эмоцый, што й не распачаць некаторы час пазначаную ў праграме фестывальную сустрэчу з заснавальніцай, выдаўцом і галоўным рэдактарам часопісаў “Крым — Беларусь”, “Крым — Север” (якому сёлета 10 гадоў!) Дзінай Шаўчэнкай. Чацвёрты ўжо раз ураджэнка Гомеля прэзентавала выданні на “Крым-

БукФэсце”. Традыцыя! Сустрэчы ўжо — як беларускае свята з размовамі пра Бацькаўшчыну, весткі з яе, пра жыццё беларускіх суполак Крыма.

На гэты раз Дзіна Шаўчэнка, якая ўзначальвае Беларускаю нацыянальна-культурную аўтаномію “Крым — Беларусь” у Еўпаторыі, шмат гаварыла пра публікацыі ў газеце “Голас Радзімы”. Выданне “ў папяровым фармаце” толькі сёлета па пошце пачалі дасылаць у Еўпаторыю з Мінска — бо журналістка пачала з газетай супрацоўнічаць. Дзіне імпадуе, што гэта — газета пра

Дзіна Шаўчэнка з артысткамі ансамбля “Поющие сердца”

жыццё беларусаў, і не толькі на Бацькаўшчыне — у розных краінах. Апавядае пра лёсы розных людзей, справы суполак, тэндэнцыі ў жыцці беларускага грамадства. “Здавалася б, тэмы розныя, але знойдзена стваральнікамі газеты даверлівая танальнасць апаведу, прасякнута ўсё вялікай любоўю да Беларусі, традыцый продкаў — і цэльна ўспрымаюцца нумары! — дзялілася ўражаннямі Дзіна Шаўчэнка. — Да таго ж якая гэта заўсёды асалода: трымаць у руках рэальную, папяровую вестачку з Бацькаўшчыны! А не толькі бачыць тэкст на экране манітора. Пэўна, рана яшчэ ставіць крыж на друкаваных выданнях — электронныя ж не даносяць пахі з Радзімы. Пікселі так пальцамі не адчуеш, як паперу. Газета выбудавана цікава, у ёй шмат карыснага досведу

для тых, хто і ў замежжы хоча працаваць на карысць Беларусі. Чытаеш загалюкі, падзагалюкі — а ўжо зразумела, пра што пойдзе размова. Гэта сучасна, у рытмах часу. Мы нібыта становімся саўдзельнікамі розных падзей праз чытанне газеты”.

Тут жа можна было пагартыць і нумары выдання. Дзіна рэкамендавала супляменнікам праглядаць “Голас Радзімы” хоць бы ў інтэрнэце — каб зберагаць духоўную сувязь з Бацькаўшчынай. А таксама й супрацоўнічаць з выданнем: тады пра беларускія справы ў замежжы будзе большы розга-

лас: “З ручайкоў, з малых рэчак — нашых паведамленняў у рэдакцыю — узнікае паўнаводная рака газеты: з вялікімі ды маленькімі хвалямі падзей і навін”. (А мы б яшчэ дадалі: так ствараецца Беларускі Мацярык — свет, напоўнены беларускімі справамі, думкамі, памкненнямі, дасягненнямі... Беларускім духам. — Рэд.)

На “беларускай пляцоўцы” фестывалю выступіў і член камітэта Дзяржсавета Крыма па культуры й пытаннях аховы культурнай спадчыны першага склікання, намеснік старшыні “Русской общины Крыма” Анатоль Жылін. Ён прызнаўся, што зберагае, перадавае ўсе нумары часопіса “Крым — Беларусь”: “Выход чарговага нумара — гэта заўсёды падзея. 19 гадоў Дзіна Шаўчэнка рабіла выданне “Крым — Беларусь”, а разам з ім “рабілася” ж

і сама. Набыла вялікі досвед арганізатарскай, журналісцкай працы”. На думку Анатоля Аляксеевіча, любоў да Айчыны кожнага чалавека ўзвышае, узмацняе, і лёс беларускі з Гомеля — красамойна пра тое сведчыць. А трывалыя сувязі з роднай зямлёй, яе людзьмі, жаданне быць з імі адным цэлым нават на адлегласці — гэта вельмі дапамагае Дзіне, дачцэ франтавіка, у жыцці, у працы, у творчасці”.

Чаму, аднак, журналістка, столькі гадоў верная беларускай тэме, пачала выдаваць часопіс “Крым — Север”. Пра тое Дзіна Шаўчэнка ў часе творчай сустрэчы на “КрымБукФэсце-2019” разважала так: “Кажуць людзі: усяму свой час... Вельмі марыла я ў юнацтве пісаць пра Поўнач. І так сталася-склалася, што цяпло Крыма і холад Поўначы ўтварылі моцнае сілавое поле — вось таму новае выданне й аказалася жыццяздольным. Такое адчуванне, нібыта я будую своеасаблівы мост паміж рознымі людзьмі, рэгіёнамі, культурамі. Гэта ж цікава — вельмі! А часопісу ўжо 10 гадоў! Вы, можа, не паверыце, а першапачаткова, каб “адкрылася” мая любоў да Поўначы, зрабіла малое маманяня. У 1977 годзе пашчасціла мне яго ўбачыць: таго, што быў знойдзены ў Магаданскай вобласці. Я была студэнткай факультэта журналістыкі Беларускага дзяржуніверсітэта, прачытала пра дзіўную знаходку і вельмі тым захапілася. Ды так моцна, што бацькі падарылі мне падарожжа на Калыму!” Яна неўзабаве апынулася ў Сусуманскім раёне, пабачыла месца (вельмі зарную яму), у якую маманяня правалілася шмат стагоддзяў таму. Уявіла сабе, як той ішоў па зямлі... Малы зусім, наіўны, спазнаваў толькі свет. І вось так няўдала закончылася тое яго падарожжа — і... пачалася вандроўка ў часе! А праз тысячагоддзі ў вярхоўях Калымы, ля ручая выявілі сенсацыйную па захаванасці знаходку — цела

выкапнёвага маманта, якога потым назвалі Дзіма. Ну а Дзіма, жартавала журналістка, паклікаў да сябе Дзіну...

На творчай сустрэчы галоўная рэдактарка дарыла гасцям, сябрам свежыя нумары часопіса. І свае вершы “ў тэму” чыталі сябры Саюза пісьменнікаў Расіі, аўтары зборнікаў вершаў Сяргей Аўчарэнка й Вольга Бандарэнка з Еўпаторыі. Яшчэ гаварылі проста “за жыццё”, перабіралі ў памяці падзеі мінулых “КрымБукФэстаў”, пра дзівосны працэс творчасці. У сяброўскай размове паўдзельнічалі старшыня рэгіянальнай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Крыма” Раман Чагрынец, старшыні мясцовых беларускіх нацыянальна-культурных аўтаномій “Землякі” Аляксандр Сандрыгайла (Сімферопаль) і “Радзіма” Андрэй Капыціч (Сімферопальскі раён), а таксама Ігар Класоўскі, Людміла Айзенштэйн, Ляніна Лапонава, Тамара Пухальская, Алена Кірыенка, Сяргей Коршыкаў, Ларыса Фацеева, Валянціна Бурдуленка, Уладзімір Зубкоўскі. На сустрэчы панавалі дух узаемнага даверу, прыязнасці. Мы, сабраўшыся разам, шчасце мелі пагаварыць пра Беларусь, пра тэндэнцыі ў працы сучасных СМІ. Адчувалася, што ўсе на сустрэчы — проста “прафесійныя” чытачы! А ўрэшце ўсмешка радасці асвятляла твар Дзіны Шаўчэнкай, калі землякі-супляменнікі дарылі ёй восеньскія кветкі: як узнагароду за творчасць, за вялікую жыццёвую актыўнасць і аптымізм.

Зінаіда Здраўцова,
г. Еўпаторыя

ЛІТАРАТУРНЫЯ КАНТАКТЫ

Помнік Махтумкулі ў Ашхабадзе. Скульптар — беларус Віктар Папоў

У Туркменістане — пра шляху і не толькі

Адзін з сёлетніх нумароў туркменскага літаратурна-мастацкага часопіса “Гарагум” (“Каракумы”) выйшаў з падборкай твораў беларускіх пісьменнікаў

У Туркменістане й Беларусі складваюцца добрыя сяброўскія стасункі ў галіне мастацкай літаратуры. Туркменскія аўтары друкуюцца ў перакладзе на беларускую мову. А прозу, паэзію беларускіх літаратараў — як класікаў, так і сучаснікаў — апошнім часам часта змяшчаюць на старонках туркменскай перыёдыкі. Вось і ў сёлетнім лютаўскім нумары літаратурна-мастацкага часопіса “Гарагум” (“Каракумы”) змешчаны “беларускі выпуск”. Цыкл “Шляхецкія апавяданні” Людмілы Рублеўскай пераклала Бягуль

Анабаева, а вершы Валерыі Радунь-Саротнік — Чэмен Аннабердыева.

Прадстаўленне беларускай літаратуры на туркменскай мове — добрая традыцыя і для часопіса “Дунья эдэбяты” (“Сусветная літаратура”). Пачынаючы з 2012 года на старонках выдання з’явіліся ў перакладзе на туркменскую мову апавяданне Якуба Коласа (перакладчыца — Агульгазель Шагульева), апавесць Алега Ждана “Прынцэса” (перакладчык — Аразмурат Тачмамедаў). Друкаваліся вершы Янкі Купалы, Максіма Танка, Ніла Гілевіча, Адама Шостака, Міколы Мятліцкага, іншых беларускіх паэтаў. Над пераўвасабленнямі паэтычных твораў на туркменскую працавалі Набаткулі Рэджэпаў і Сейітмурад Гельдыеў. З інтэрв’ю ў часопісе выступала маладая бела-

руская пісьменніца Юлія Алейчанка, якая пабывала ў Ашхабадзе. Неаднойчы “Дунья эдэбяты” друкаваў гутаркі з Алесем Карлюкевічам на тэму беларуска-туркменскіх літаратурных сувязяў. У часопісе выйшлі таксама ўспаміны беларускага літаратара пра туркменскіх пісьменнікаў Керыма Курбаннапесава, Каюма Тангрыкуліева, Какалы Бердыева ды іншых (пераклад на туркменскую — Аннакта Атаеў).

Як бачым, прастора ўяўленняў пра беларускую літаратуру ў Туркменістане пашыраецца. І як блізкая перспектыва выдавочным падаецца выданне ў Ашхабадзе новых калектыўных зборнікаў — каб прадставіць туркменскім чытачам сучасную беларускую паэзію ды прозу.

Сяргей Шычко

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: +375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар — галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падлісана да друку: 25.10.2019 г.
Наклад 365.
Заказ —
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыаПракт”. ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэануюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць